

Diversi Tractatvs

Coloniae Agrippinae, 1629

Qvæstio II. Quas res Angeli loco mouere, aut sistere possint, an non solum corporeas, sed etiam alias spirituales substantias: & quo modo; an etiam impresso impetu; & virtute illimitata ad mouendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61359)

possint; ut est sanatio subita ægri, sine applicatione causæ secundæ, etiam si morbus ille ex suo genere non fuerit incurabilis, &c. Atque hanc doctrinam tradunt etiam scriptura & SS. Patres. Psal. 71 vers. 18. *Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia solus.* Psal. 76. v. 15. *Quis Deus magnus, sicut Deus noster? Tu es Deus, qui facit mirabilia.* Psal. 135. v. 4. *Qui facis mirabilia magna solus.* De qua re plura, Basilii Theodoretus, Chrysostomus, Augustinus in eadem psalmorum loca, & rursum Augustinus epist. 3. ad Volusianum. Interim non negandum, fieri posse quædam ab Angelis mirabilia, quorum causa & ratio cum nobis occulta sit, dici possunt, miracula quoad nos, & secundum quid, ut notauit idem S. Thomas cit. q. 110. a. 4. ad 2.

QVÆSTIO II.

Quas res Angeli loco mouere, aut sistere possint, an non solum corporeas, sed etiam alias spirituales substantias: & quo modo, an etiam impresso impetu; & virtute illimitata ad mouendum.

S. Thomas 1. p. q. 109. a. 4. & 110. a. 3.

DVO hac dubitatione quæruntur. Primum spectat subiectum mobile: cum enim ex dubio præcedenti constet, corpora ab Angelo moueri posse, nunc quæstio est, tum de Angelis, tum de animabus; an scilicet Angeli animas, & vnus Angelus alium Angelum loco mouere naturaliter possit; aut etiam in loco sistere

seu detinere. Alterum pertinet ad modum mouendi: siue is spectetur ex parte medijs, an scilicet fieri possit etiam impresso impetu seu impulsu, quo mediante Angelus moueat: siue spectetur ex parte subiecti, & virtutis motiue naturalis: ubi quæstio est, an hæc sit determinata, tam in ordine ad magnitudinem subiecti mobilis: quam velocitatem motus.

Assertio I. Angeli propria sua & naturali potentia, non solum corporeas substantias, sed etiam animas hominum: adeoque vnus aliquis eorum, etiam Angelum alium loco mouere, in eoque sistere potest. Hæc assertio quoad animas est communis sententia, & traditio Patrum, ac Theologorum, qui docent, animas damnandas, cum primum separantur à corpore, à dæmonibus violenter raptari ad tartara. De Angelis vero inter se comparatis res non est tam certa, nec ab antiquis Theologis admodum disputata; eam tamen tradunt Maior in 2. dist. 2. q. 7. Molina q. 52. a. 3. Suarez Metaph. disp. 35. sect. 6. n. 28. & ad 1. p. S. Thom. de Angelis lib. 4. c. 28. Zumell. ibid. q. 53. art. 3. q. 5. & Pesantius a. 1. disp. 2. et si Vasquez disp. 194. cap. 3. contrarium sentiat, asserens, frivolum esse, quod quidam comminiscuntur, Angelos alios quos tanta esse virtutis, ut aliquo impulsu quasi impresso alteri Angelo, ipsum moueant ad alium locum, vel alicui loco alligent, cum hoc sit proprium corporum.

Sed abstrahendo nunc à modo, eum motum efficiendi, an scilicet fiat impresso impulsu, an non, probatur

assertio I. Quia daemones naturali virtute raptant & mouent animas damnatas ad infernum, vt dictum: nec enim vlla est ratio, cur hoc ab eis fieri dicatur virtute supernaturali; Ergo etiam Angeli possunt alios Angelos ita mouere: quandoquidem par est ratio vtroque; tam ex parte mobilis, cum vtrumque sit spirituale; quam ex parte mouentis, saltem si Angelus alium Angelum mouens ponatur esse superior respectu huius, adeoque maioris virtutis naturalis. II. Angelus sua natura est loco mobilis ab extrinseco, nimirum à Deo; nec iste effectus, cum sit finitæ perfectionis, per se requirit infinitam virtutem; alias enim nec seipsum Angelus naturaliter mouere posset: Ergo non est ratio, cur negetur posse effici ab aliquo Angelo saltem superiore, eo, qui mouendus est. III. Omnis substantia viuens, quæ seipsam potest loco mouere, potest etiam ab alia sui generis moveri, si modo fortiorem habeat vim ad mouendum, quam altera ad resistendum: Vel quod idem est: Omnis substantia, quæ seipsam naturaliter loco mouere potest, potest etiam eadem vi naturali etiam similem sibi, adeoque capacem naturaliter motus localis, loco mouere; si modo alias virtute naturali huius resistentiam superet; vt patet dum inductione; tum ratione; quia eadem est potentia ad se, & ad aliud sibi simile mouendum, cæteris pa-

ribus. IV. Non male argumentatur Maior *loc. cit.* Angelus potest mouere corpus secundum omnes: Ergo potest mouere Angelum inferioris, vel eiusdem speciei. Denique nulla est ratio in contrarium.

assertio II. Angelus non potest naturaliter mouere alium Angelum inuitum, adeoque resistentem, se superiorem, nec omnino æqualem, sed tantummodo inferiorem, siue secundum speciem, siue secundum rationem indiuiduam. Hanc assertionem quoad superiorem Angelum secundum speciem, expresse tradunt Maior, Suarez, & alij citati: eademque est ratio superioris secundum rationem indiuiduam, aut etiam plane æqualis; si quidem talis detur inter Angelos eiusdem speciei, naturalis virtutis excessus aut æqualitas.

Ratio est. Quia à proportionem inæqualitatis, aut etiam omnimodæ æqualitatis, tam ad agendum ex vnius parte, quam ad resistendum ex parte alterius, non sequitur actio: sed bene ab excessu virtutis ad agendum respectu passi ad resistendum; quo autem Angelus natura superior est, eo habet maiorem vim agendi & mouendi, quam inferior; ac proinde etiam habet maiorem vim ad mouendum, quam hic ad resistendum; Ergo potest hunc quamuis inuitum & repugnantem loco mouere. Et si Zumel *loco citato* putet, nec inferiorem quidem Angelum posse inui-

inuitum loco moueri à superiori, sed absque fundamento, vt recte Suarez loco citato numero nono & de-
cimo.

Affertio III. Potest tamen Angelus inferior naturaliter loco mouere etiam superiorem; si hic non resistat. Ita Suarez cum alijs loco citat. *Ratio est* Quia cum alioqui superior Angelus sit natura sua mobilis loco, & resistentia illa arbitraria sit ipsi, sane hac sublata, nihil est, quod motum etiam ab inferiore adhibendum impediatur. Nec enim, vt in corporibus accidit, resistentia illa in Angelis naturalis & necessaria est: alioquin etiam respectu motus intrinseci resistentiam haberent; sed arbitraria, vt dictum. Nisi quis dicat, propter naturalem improprietatem, & defectum virtutis, ex parte Angeli mouentis, fieri non posse, vt Angelus inferior superiorem vnquam mouere naturaliter possit: sicut corpus non potest mouere spiritum, & cetera. Quod non videtur omnino incredibile.

Affertio IV. Diuina autem virtute fit, vt sicut Angelus malus, licet natura superior, nequeat mouere inferiorem bonum; ita possit inferior bonus superiorem malum mouere aut sistere loco, quantumuis renitentem. Ita iuxta Sanctum Thomam 1. p. quest. 109 art. 4. Suarez, & recentiores citati pro assertu, præcedent. *Ratio est.* Non solum quia plane indecense est, & inconueniens, statui

beatorum, vt vim vllam patiantur ab vlllo agente creato; nedum ab Angelis damnatis; sed etiam quia cuiusdam imperfectionis est, moueri solum ab extrinseco; quæ proinde imperfectio à beatis Angelis abesse debet. Qua de causa existimat Suarez loco cit. numero octauo, etiam inter beatos Angelos, nunquam moueri vnquam ab alio; non solum inuitum, sed nec etiam volentem. Præsertim quia Angelus beatus ad nutum alterius se mouet, quando alter imperandi potestatem habet; quo fit, vt sola locutio; sine alia extrinseca actione, inter sanctos Angelos sufficiat.

Nec obstat, quod Christus homo beatus à dæmonibus translatus & loco motus est. Christus enim simul Viator erat, cui sicut alia huius vitæ mala, & defectus naturales, vt mors & tormenta, ab extrinseco inferri potuerunt, ita etiam motus localis à dæmonibus, si quidem ipse illis noller resistere.

E contrario autem, quia diuina lege & ordinatione dæmones nunc, in statu damnationis, Angelis beatis subiacent, eorumque potestate compescuntur & coercentur, vt docet Sanctus Thomas loco citat. & ex scriptura constat, hinc fit, vt diuina virtute Angeli beati, licet natura inferiores, possint dæmones quamuis resistentes facile loco mouere aut continere; quia virtus gratiæ maior est, quam naturæ: siue quia dæmonum

vis

vis alioqui naturalis ad resistendum diuinitus cohibetur; siue quia vis motiua Angeli beati diuino munere auctior est. *Nec obstat*, quod Angeli per peccatum naturalia non amiserunt; sed eadem etiam post peccatū integra conseruant. Hoc enim intelligendum est, de naturalibus viribus in actu primo spectatis; non autem de vltimo ipso naturalium virium, vt etiam *alibi* dictum.

Atque hæc de subiecto mobili, ad priorem huius dubitationis partem pertinent. *Ad alteram verò partem*, de modo mouendi, sequentes assertiones spectant.

9 *Assertio V.* Cum Angelus alium Angelum seu spiritum loco mouet, non mouet impresso impetu; sed immediate per se ipsum. Ita à potiori Suarez citandus *assert. 8. Ratio est*. Quia hoc ex vna parte non est necessarium; siquidem Angelus potest mobile, cui præsens est, per se ipsum immediate mouere, vt dicitur. Ex altera vero dubium est, an Angelus impetum seu virtutem motiuam immediate per se ipsum mobili imprimere possit; & probabile est, non posse, nisi per instrumentum corporeum, quod respectu spiritus locum non habet.

10 *Assertio VI.* Quando Angelus corpori saltem secundum aliquam eius partem præsens est & permanet, tum potest & solet Angelus pro suo libitu id mouere immediate per se ipsum, sine vltimo impetu ipsi impresso, adeoque etiam lapidem in aere tum oblique cingere; tum sistere vbi volue-

rit. Ita sentio cum Suarez *Metaph. d. 35. sect. 6. n. 25. & ad 1. p. 8. Thom. de Angelis li. 4. c. 37.* contra Vasquez *ibid. d. 18. l. d. 2. §. n. 9.* vbi docet, non solum posse Angelum per se immediate imprimere impetum corpori, eoque mediante corpus etiam distans mouere; (quod docet etiam Molina *ad 1. p. 8. Thom. q. 110. a. 3.*) sed etiam necessariam esse eam impetus impressionem, quoties corpus ab Angelo in medio aere quasi suspensum detinetur, vel per aerem secundum lineam transversam mouetur.

Probatur assertio. Primo enim modus magis connaturalis est, absque impresso impetu mouere; non solum quia per se minor hic violentia interuenit; sed etiam quia natura odit superflua, & quod æquè facile & commodè potest fieri per pauciora: non solet fieri per plura: potest autem Angelus corpus sibi præsens sine impetu impresso mouere; quia nec vis actiua, nec conditio requisita ad hunc effectum deest. Deinde quod speciatim ad detentionem corporis in libero aere attinet, nihil opus est impetu impresso. Quia sicut Angelus per se ipsum mouere corpus potest, adeoque successiue & continuo aliud & aliud vbi in eo producere, ita potest etiam per se immediate idem vbi constanter in eodem conseruare, quo facto nihil opus est alio impetu seu qualitate ab Angelo impressa: sicut idem agens calidum vt quatuor, potest in aqua calorem vt quatuor producere, & simul etiam perpe-

perpetuo influxu eundem confer-
nando, obstat, ne eadem aqua ad
suum statum naturalem frigiditatis
se reducat. Idem est, cum lapis ab
Angelo in aere per transversam li-
neam mouetur; quia nec tunc opus
est impresso impetu, sed satis est An-
gelo immediata sui applicatione, &
permanente coniunctione cum eo-
dem, eundem ita mouere; hæc ipsa e-
nim efficacia Angeli per se ipsum
immediate mouentis, sufficit, tum ad
lapidem mouendum, tum ad eun-
dem detinendum, ne descendat, vt
bene Suarez *cit. cap. 31. n. 7. & 8.*

12 Ex quo colligitur, re ipsa etiam cæ-
lum ab Angelo moueri, absque im-
presso impetu, seu virtute motiua &
impulsiua in eodem producta: quia
Angelus cælo à se mouendo sub-
stantialiter præsens est, vt cum Ari-
stotele *lib. 8. Physic. c. ult. & 2. de cælo c. 2.*
docent S. Thomas *1. p. q. 52. a. 2.* Bona-
uentura; Scotus, & alij *in 2. d. 2.* qui
dicunt, Angelum esse in aliqua de-
terminata cæli parte, vnde motum
inchoat; potest ergo Angelus cælum
per se ipsum mouere, etiam si ipse in-
terim cum eo non circumuoluatur,
sed immobilis persistat: Ergo super-
uacaneus est impetus impressus. De-
inde omnis impetus mobili impres-
sus, cum in progressu deficiat & de-
bilitetur, hoc sua natura habet, vt ini-
tio celerius, quam circa finem, aut
medium, idem mobile moueat: mo-
tus autem cæli est æqualis & vni-
formis: Ergo impossibile est natura-
liter, vt impresso impetu efficiatur.

Quia tamen Angelus non potest to-
tius cæli substantiæ immediatè præ-
sens esse (sic enim simul etiam facile
in cælo posset esse, & in terra) ideo
fatendum est motum cæli ab vna
certa parte, cui præsens est Angelus,
inchoari, & sic per totum corpus e-
iusdem cæli consequenter diffundi;
ita vt non quidem tempore, sed na-
tura prius moueatur illa pars, cui
præsens est: hæc vero secum alias, ob
mutuam solidamque connexionem,
quasi pertrahat, vt pluribus declarat
Suarez *cit. c. 31.*

Affertio VII. Potest tamen etiam
Angelus mediante corpore, seu in-
strumento corporeo, alteri corpori,
mobili, impetum seu vim motiuam
imprimere, & ita mediante impetu
impresso mouere: idque re ipsa neces-
sario fit, quando Angelus mouens,
mobili, dum ita mouetur, præsens
non est Ita Suarez *ad 1. p. 8. Thom. 1. cit.*
de Ang. & Metaph. disp. loc. citat. & con-
sentunt à fortiori Vasquez & Moli-
na mox citandi. Ratio est. Quia quis-
quis per se ipsum immediatè potest
aliquod corpus mouere, eo ipso etiā
potest id ipsum corpus violenter im-
pellere in aliud corpus: vt ita huic
impetus seu vis motiua imprimatur:
Quibus consentiunt ea, quæ à spiri-
tibus nocturnis nonnunquam fa-
ctitari audimus, vt cum lapides, vasa,
resque alias in ædibus hinc inde pro-
ijciunt, & collidunt. Ex quo sequitur
Angelos posse mouere corpora, non
solum quasi portando, aut trahendo,
sed etiam proijciendo, saltem medi-

h

ante

ante alio corpore, tanquam instru-
mento, ut dictum.

14

Affertio VIII. An vero possit Angelus per seipsum immediatè corpori imprimere impetum, seu qualitatem motuam, vel non, incertum est, & utrumque probabile. Probatur & declaratur. Affirmantem enim sententiam tradunt Molina *ad 1. p. 8. Thom. q. 110. a. 2. & Valquez cit. d. 218. num. 9.* & suaderi potest. Tum quia utroque modo posse mouere corpus scilicet immediatè per se, & mediante impetu seu impulsu, cuiusdam perfectionis est, quæ cum hominibus conueniat, non videtur deneganda Angelis, cum habeant virtutem motuam multo præstantiorem, quam homines. Tum quia eiusdem virtutis esse videtur, mouere aliquid violenter, & qualitatem motuam transeuntem ad hoc imprimere.

15

Negatiuam autem velut probabiliorem tueretur Suarez *Metaph. d. 35. sect. 6. n. 24. & 25. tametsi cit. l. 4. c. 31. a. n. 9.* rem in medio dubiâ relinquit, ratus utramque partem esse probabilem. *Ratio est.* Tum quia ex communi Doctorum sententia, Angeli non possunt aliquid extra se efficere immediatè, præter motum localem, nõ autem aliquam qualitatem, qualis est etiam impetus ille seu impulsus, qui nihil aliud est, omnium sententia, quam qualitas motiua. Tū quia ex suo genere perfectior est modus ille mouendi per seipsum immediatè quam mediante impetu, non solum quia magis connaturalis est, ut dictum,

sed etiam quia hac ratione motus ipse magis in potestate mouentis est eiusque arbitrio plenius subiaceret. Cum ergo Angelus facile possit omnia mouere immediatè per seipsum, ut ex dictis colligitur, non opus habet vi productiua impulsus: præterquam quod ipsum etiam impulsu, si eo quandoque opus est, efficere potest saltem mediante alio corpore, velut instrumento, ut dictum: sicut etiam cæteras qualitates & formas, quas corpora per se ipsa immediatè producant, Angeli non possunt producere, nisi mediantibus causis secundis ut dicetur. Ex quibus etiam patet responsio ad contraria fundamenta.

Affertio IX. Vis motiua Angeli determinata est, non solum quoad pondus mobilis, seu qualitatem corporis mouendi, si in motu resistentiam habeat: sed etiam quoad velocitatem motus, in quocunque demum mobili efficiendi: ita ut non possit Angelus naturaliter quocunque velit corpus & quanta velit celeritate loco mouere, sed ut determinatam suisque viribus non imparem molem ea celeritate mouere possit, quæ naturali ipsius Angeli perfectioni respondeat. Ita ex communi & cetera Valquez *d. 97. Suarez Metaph. d. 35. sect. 6. & cit. l. 4. c. 32. & Delcius lib. 2. disquisitionum Mag. qu. 16.* ubi etiam contrarium damnaſſe fertur articulus quidam Parisiensis.

Ratio est. Quia virtus motiua Angeli finita est: Ergo determinata ad certam veluti quantitatem obiecti,
& v. c.

& velocitatis perfectione. Dixi tamen, si mobile resistantiam habeat: hinc enim tantum, & non ex ipsa præcise magnitudine mobilis petenda est limitatio & determinatio virtutis motiæ. Quod si corpus resistantiam ad motum non habeat, vti est cælum, nil obstat: quo minus aliud maius etiam in infinitum syncategorematice ab Angelo moueri possit, vt recte Suarez lo. cit. & particulatim dicetur disp. 6 q. 4. dub. 3. ad 1. p. S. Th. Sicut ob eandem causam diximus supra, posse Angelum non resistantem etiam superiorem à quolibet inferiori Angelo moueri.

E contrario, si mobile resistantiam habeat, vt habent omnia graua, imo etiam omnia sublunaria, siue ex se, siue ex parte medij, fieri poterit, vt mobile tantæ sit resistantiæ, quæ ab Angelo naturaliter superari non possit, vti credibile est, re ipsa ob hanc quoque causam, etiam abstrahendo à lege Dei hoc impediente, totam terram ab vno Angelo moueri non posse. Vt vero nonnulli docuerunt, posse Angelum seipsum maiori & maiori celeritate in infinitum mouere, eo quod resistantiam non habeat, ita existimat Suarez hic non improbabile, posse Angelum qualibet maiori celeritate in infinitum mouere cælum, aliudue mobile, quod nullam resistantiam habeat: sed contrarium est verius, vt ipsemet fateatur: & suo loco dictum supra disp. 5 q. 2. du. 8. ad 1. p. S. Th. De motu vero cælorum per Angelos pluribus ag-

tur d. 6. q. 4. dub. 3. ad 1. p. S. Thom.

QVÆSTIO III.

Quid particulatim de translatione sagarum ad earundem conuenticula sentiendum:

an vere, & qua ratione à diabolo transferantur.

Ad S. Thomæ p. 1. q. 110. art. 3.

QVia generalis doctrina per se parum vtilitatis habet, nisi quo ad opus est etiam ad particularia, velut ad praxin possit applicari operæpretium est, illam multorum iudicijs ventilatam quæstionem, cum tradita hæctenus doctrina coniunctam discutere, An nimirum, & qua ratione sagæ seu striges, vtriusque sexus, à dæmone vere & corporaliter transferantur, ad nocturna illa, quæ omnium ore celebrantur, conuenticula, in quibus omnis generis nefaria crimina, nefandasque voluptates exercent. Quæ quæstio tametsi de sagis rite ferenda non parum habeat momenti, non tamen ad tribunalia iudicum, sed cathedras Theologorum ventilanda pertinet, vtpote ex principijs Theologicis potissimum, non ex fori legibus decidenda.

Sunt autem hac de re vniuersim due scriptorum sententiæ. Prima vniuersim negat, sagas siue striges vere & corporaliter ad eiusmodi conuenticula à dæmone transferri, rati eas translationes solum esse phantasticas, & delusiones imaginarias, à dæmone huic hominū generi immixtas

h 2 vt